

הכנסות והוצאות המוסדות הבנקאים ב-1958

הרווחים הנקיים של הבנקים, שירדו בשנת 1957, עלו בשנת 1958 והגיעו (לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות) ל-4.6 מיליון ל"י בהשוואה ל-3.2 מיליון ל"י בשנת 1957. התמורה להון העצמי בשנה זו היתה 20.1 אחוזים בהשוואה ל-15.6 אחוזים בשנת 1957, וחלקם של הרווחים הנקיים בסך כל ההכנסות עלה ל-6.9 אחוזים בשנת 1958 בהשוואה ל-6.0 אחוזים בשנת 1957. הרווחים הנקיים של האגודות השיתופיות לאשראי לא השתנו והגיעו בשנת 1958, כמו בשנת 1957, ל-0.8 מיליון ל"י, שהם תמורה של 9.9 אחוזים להון העצמי ב-1957 ו-9.4 אחוזים ב-1958. חלקם של הרווחים הנקיים של האגודות השיתופיות לאשראי בסך כל ההכנסות ירד מ-8.6 אחוזים ב-1957 ל-7.6 אחוזים בשנת 1958.

פירוט ההכנסות וההוצאות של המוסדות הבנקאיים בשנים 1957 ו-1958 ניתן בנספח: לוח 3. סיכום ההכנסות, ההוצאות והרווחים הנקיים של הבנקים בשנים 1950 עד 1958 ושל האגודות השיתופיות לאשראי בשנים 1955 עד 1958 ניתן בנספח: לוח 5.

הלוחות מתייחסים ל-25 הבנקים¹ ול-52 האגודות לאשראי כאל חטיבה אחת. בלוח 1 ניתנים שערי הריבית הממוצעים במוסדות הבנקאיים. בשנת 1958 חלה עלייה ברווחים הנקיים של הבנקים, למרות שבשנה זו ירד שער הריבית הממוצע על הלואות (ריבית דביטורית) ועלה שער הריבית הממוצע על פקדונות (ריבית קרדיטורית) וכתוצאה מכך פחת הפער ביניהם. העלייה בשער הריבית הממוצע על חשבונות קרדיטוריים, נובעת מהעלאת שיעורי הריבית על סוגים שונים של פקדונות, עקב התחרות המוסדות הבנקאיים למשוך אליהם את פקדונות הציבור, וכן מעלייה יחסית יותר גדולה של הפקדונות לזמן קצוב והפקדונות בתוכניות חיסכון, ששער הריבית עליהם יותר גבוה.

הגורם העיקרי לעליית רווחי הבנקים, על אף הקטנת הפער בין שערי הריבית הקרדיטורית והדביטורית, הוא בשל גידול היקף הפעולות הבנקאיות. סכומם הממוצע של ההלוואות והפקדונות בבנקים בשנת 1958 עלה ביותר מ-25 אחוזים. מספר העובדים הממוצע גדל ב-8.5 אחוזים והשכר הממוצע גדל ב-7.0 אחוזים.

באגודות השיתופיות לאשראי גדל הסכום הממוצע של ההלוואות והפקדונות ב-10.0 אחוזים בלבד.

כפי שנראה מלוח 2, עלה מסוף 1957 לסוף 1958 סכום ההלוואה הממוצעת במוסדות הבנקאיים ב-19.0 אחוזים. יש לציין כי בגודל הממוצע של הפקדונות חלה ירידה בשנת 1958 לעומת 1957.

¹ כל הבנקים המסחריים פרט לבנק החקלאות לישראל.

הטיפול בהשבנות בעלי סכומים יותר גדולים מקטין את ההוצאות לשכר על כל לירה הלוואה ועל כל לירה פיקדון.

הכנסות המוסדות הבנקאיים מהלוואות גדלו במידה פחותה מגידול היקף ההלוואות; ההכנסות גדלו ב-21.8 אחוזים בעוד שההלוואות גדלו ב-25.4 אחוזים. לעומת זאת גדל בהרבה שיעור ההכנסות של המוסדות הבנקאיים מעיסקות מטבע חוץ, מעיסקות בניירות ערך ומכספים שהופקדו בבנק ישראל.

בשנת 1958 העלה בנק ישראל את הריבית על הסוגים השונים של הפקדונות ב- $\frac{1}{4}$ אחוז לשנה. שער הריבית המכסימאלי על פקדונות בבנק ישראל המופקדים לתקופה קצובה של 9 חודשים הוא $4\frac{1}{2}$ אחוזים. כתוצאה מכך חלה עלייה בהכנסות המוסדות הבנקאיים ממקור זה.

התפתחויות אלו הביאו לשינויים במבנה ההכנסות וההוצאות של המוסדות הבנקאיים. חלקן של ההכנסות מריבית ומעמלות על הלוואות וכן מעמלות בעד שירותים בנקאיים, ירד מ-87.3 אחוזים בשנת 1957 ל-85.3 אחוזים בשנת 1958. בבנקים בלבד ירדו הכנסות אלו מ-87.3 אחוזים ל-84.8 אחוזים. בצד ההוצאות יש ירידה קלה בחלקן של ההוצאות לשכר ולתשלומים נלווים, מ-45.8 ל-42.6 אחוזים, לעומת עלייה בתשלום ריבית על פקדונות מ-25.8 ל-29.4 אחוזים. גם תופעה זו בולטת יותר בבנקים מאשר באגודות השיתופיות לאשראי. חלקן של ההוצאות לשכר ולתשלומים נלווים בבנקים ירד מ-46.3 אחוזים ל-42.8 אחוזים, וחלקם של תשלומי ריבית על פקדונות עלה מ-25.3 אחוזים ל-29.3 אחוזים.

לוח 1

שערי ריבית ממוצעים במוסדות בנקאיים, 1957-1958

ההפרש בין הריבית הדביטורית לקרדיטורית		ריבית קרדיטורית		ריבית דביטורית		
1958	1957	1958	1957	1958	1957	
5.5	6.0	2.7	2.4	8.2	8.4	בנקים
6.6	6.6	3.1	2.8	9.7	9.4	אגודות שיתופיות לאשראי
5.6	6.2	2.8	2.4	8.4	8.6	כל המוסדות הבנקאיים

ההלוואה הממוצעת במוסדות בנקאיים, 1957-1958

(סוף התקופה)

אתרו העלייה או הירידה (—) מ' 1957 ל' 1958	1958	1957	
			בנקים
27.8	589,971	461,535	יתרת ההלוואות (אלפי ל"י)
11.2	241,644	217,392	מספר הלקוחות
15.0	2,441	2,123	הלוואה ממוצעת (ל"י)
			אגודות שיתופיות לאשראי
9.4	78,050	71,327	יתרת ההלוואות (אלפי ל"י)
-4.3	123,015	128,543	מספר הלקוחות
14.3	634	555	הלוואה ממוצעת (ל"י)
			כל המוסדות הבנקאיים
25.4	668,021	532,862	יתרת ההלוואות (אלפי ל"י)
5.4	364,659	345,935	מספר הלקוחות
19.0	1,832	1,540	הלוואה ממוצעת (ל"י)

הכנסות והוצאות המוסדות הבנקאיים לפי הסעיף, 1957-1958
(אחוזים)

כל המוסדות הבנקאיים		אגודות שיתופיות לאשראי		בנקים		הסעיף
1958	1957	1958	1957	1958	1957	
הכנסות						
65.6	66.7	73.6	73.0	64.4	65.6	ריבית ועמלות מהלוואות ושטרות שנוכו
19.7	20.6	15.2	14.3	20.4	21.7	עמלות בעד שירותים בנקאיים
6.7	6.0	8.0	9.6	6.5	5.4	ריבית מפקדונות במוסדות בנקאיים
						עיסקות מטבע חוץ, עסקי נאמנות, ביטוח
3.8	3.3	1.0	1.2	4.2	3.7	והכנסות אחרות
0.6	0.5	—	—	0.7	0.6	חברות עזר
3.5	2.9	2.1	1.9	3.7	3.0	השקעות בניירות ערך
0.1	—	0.1	—	0.1	—	מכירת נכסים (נייד ולא נייד)
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך כל ההכנסות
הוצאות						
42.6	45.8	41.5	42.5	42.8	46.3	שכר, משכורת ותשלומים גלויים
29.4	25.8	30.4	28.4	29.3	25.3	ריבית ששולמה על פקדונות
13.8	14.1	11.7	12.2	14.1	14.5	הוצאות מינהליות
1.3	1.7	1.8	2.2	1.2	1.6	ריבית ועמלות ששולמו למוסדות בנקאיים
1.3	1.6	3.0	2.0	1.0	1.6	ריבית ששולמה על איגרות חוב ועל הלוואות
2.0	1.6	1.3	1.4	2.1	1.6	פחת
0.7	0.9	0.5	0.5	0.7	1.0	חובות רעים והפרשות לחובות רעים
1.9	2.1	2.2	2.2	1.9	2.1	מסים ותרומות
93.0	93.6	92.4	91.4	93.1	94.0	סך כל ההוצאות
7.0	6.4	7.6	8.6	6.9	6.0	ר ווחים *

* לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות.

נספח: לוח 4

הכנסות והוצאות המוסדות הבנקאיים לפי הסעיף, 1957-1958

(אלפי ל"י)

כל המוסדות הבנקאיים		אגודות שיתופיות לאשראי			בנקים		הסעיף		
אחוז העלייה או הירידה (-) מ'1957 ל'1958	1958	1957	אחוז העלייה או הירידה (-) מ'1957 ל'1958	1958	1957	אחוז העלייה או הירידה (-) מ'1957 ל'1958	1958	1957	
									הכנסות
21.8	50,606	41,555	14.3	7,628	6,676	23.2	42,978	34,879	ריבית ועמלות מהלוואות ושטרות שנוכו
18.1	15,168	12,842	20.8	1,577	1,306	17.8	13,591	11,536	עמלות בעד שירותים בנקאיים
38.5	5,169	3,728	-6.1	828	882	52.5	4,341	2,846	ריבית מפקדונות במוסדות בנקאיים
									עיסקות מטבע חוץ, עסקי נאמנות, ביטוח והכנסות
43.4	2,934	2,046	-0.2	108	109	45.9	2,826	1,937	אחרות
20.0	482	308	—	—	—	56.5	482	308	חברות עזר
51.5	2,688	1,785	24.4	214	172	53.4	2,474	1,613	השקעות בניירות ערך
—	63	18	—	10	3	—	53	15	מכירת נכסים (נייד ולא נייד)
23.8	77,110	62,282	13.3	10,365	9,148	25.6	66,745	53,134	סך כל ההכנסות
									הוצאות
15.3	32,876	28,513	10.5	4,298	3,889	16.1	28,578	24,624	שכר, משכורת ותשלומים נלווים
41.4	22,689	16,043	21.1	3,148	2,599	45.4	19,541	13,444	ריבית ששולמה על פקדונות
21.1	10,625	8,777	8.8	1,215	1,117	22.8	9,410	7,660	הוצאות מינהליות
-8.6	979	1,071	-6.8	191	205	-0.9	788	866	ריבית ועמלות ששולמו למוסדות בנקאיים
-2.4	985	1,009	74.3	312	179	-18.9	673	830	ריבית ששולמה על איגרות חוב ועל הלוואות

54.8	1,522	983	3.1	134	130	62.7	1,388	853	פחת
9.1	531	584	17.8	53	45	-11.3	478	539	חובות רעים והפרשות לחובות רעים
14.2	1,501	1,314	11.9	225	201	14.6	1,276	1,113	מסים ותרומות
23.0	71,708	58,294	14.5	9,576	3,365	24.4	62,132	49,929	סך כל ההוצאות
35.5	5,402	3,988	0.8	789	783	43.9	4,613	3,205	רווחים*
10.1	31,440	28,516	5.9	8,410	7,941	11.7	22,991	20,575	הון עצמי**
23.1	817,014	663,895	10.5	101,790	92,094	25.1	715,224	571,801	פקדונות**
23.6	600,286	485,587	10.4	78,828	71,393	25.9	521,458	414,194	הלוואות**
7.2	6,713	6,263	—	955	956	8.5	5,758	5,307	עובדים***

ת השיבים (אחוזים)

17.2	14.0	9.4	9.9	20.1	15.6	$\frac{\text{רווחים}}{\text{הון עצמי}} =$
7.0	6.4	7.6	8.6	6.9	6.0	$\frac{\text{רווחים}}{\text{הכנסות}} =$
8.4	8.6	9.7	9.4	8.2	8.4	$\frac{\text{הכנסות מריבית ועמלות על הלוואות}}{\text{הלוואות}} =$
2.8	2.4	3.1	2.8	2.7	2.4	$\frac{\text{תשלומי ריבית}}{\text{פקדונות}} =$
19.4	20.0	21.5	17.2	19.2	20.5	$\frac{\text{הכנסות}}{\text{הלוואות}} =$
28.5	28.3	13.1	12.8	12.8	12.8	$\frac{\text{הוצאות}}{\text{הלוואות}} =$

* לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות.

** ממוצע שנתי; סכום סעיף זה במאזן, בסוף כל חודש, מחולק ב-12.

*** מספר העובדים בראשית השנה והמספר בסוף השנה מחולק ב-2. תיקון מתאים הוכנס בעבור השינוי שהל במספר העובדים כתוצאה ממיוזג אנודות שיתופיות לאשראי עם בנקים.

ה ע ר ה כ ל ל י ת :

בשנת 1958 שונו ההגדרות של כמה מסעיפי ההכנסות וההוצאות; סכומים מסוימים שנרשמו בעבר נטו, נרשמו הרוטו בשנת 1958 על-ידי הבנקים. הנתונים של שנת 1957 תוקנו בהתאם לכך, אך לא הנתונים של השנים שלפני כן (ראה נספח: 5). לפיכך לא ניתן להשוות את הרכב ההכנסות וההוצאות בשנים אלה. אולם שינויים אלה אינם משנים את סכום הרווחים.

נספח: לוח 5

הכנסות, הוצאות ורווחים של המוסדות הבנקאיים, 1950-1958

(אלפי ל"י)

(סוף התקופה)

אחוז הרווחים		הון עצמי *	רווחים	הוצאות	הכנסות	השנה
מההון העצמי	מההכנסות					
בנקים						
31.9	43.9	4,601	2,022	4,320	6,342	1950
32.8	44.4	6,823	3,027	6,190	9,217	1951
24.4	38.9	8,478	3,301	10,224	13,525	1952
21.8	43.8	9,734	4,263	15,337	19,600	1953
19.5	42.5	12,269	5,216	21,511	26,727	1954
13.6	32.3	14,453	4,664	29,667	34,341	1955
11.3	27.3	17,296	4,714	37,002	41,716	1956
6.0	15.6	20,575	3,205	49,929	53,134	1957
6.9	20.1	22,991	4,613	62,132	66,745	1958
אגודות שיתופיות לאשראי						
11.2	12.6	8,202	1,033	8,220	9,253	1955
8.0	9.1	9,729	883	10,189	11,072	1956
8.6	9.9	7,941	783	8,365	9,148	1957
7.6	9.4	8,410	789	9,576	10,365	1958
כל המוסדות הבנקאיים						
13.1	25.1	22,655	5,697	37,887	43,594	1955
10.6	20.1	27,025	5,597	47,191	52,788	1956
6.4	14.0	28,516	3,988	58,294	62,282	1957
7.0	17.2	31,440	5,402	71,708	77,110	1958

* כולל ממוצע הרושמי של ההון הנפרע וקרן שמורה; אינו כולל את הונם של הבנקים הזרים.